

Spis treści

I. Teoria kultury języka

1. Język i jego funkcje	9
2. Język jako wartość	12
3. Kultura języka	14
3.1. Kultura języka – rozumienie terminu	15
3.2. Składniki kultury języka	18
4. Podstawowe pojęcia teoretyczne kultury języka. Teksty, uzus, norma, system	20
5. Norma językowa – dyskusyjne zagadnienia z nią związane. Poziomy i typy normy współczesnej polszczyzny	28
6. Warianty w normie i ich typy	37
7. Innowacje językowe a błędy językowe. Kryteria oceny innowacji: zasady wydzielania, istota poszczególnych kryteriów i ich hierarchizacja	41
8. Typy błędów językowych	55
8.1. Błędy wewnętrznojęzykowe – systemowe	56
8.1.1. Błędy gramatyczne	56
8.1.2. Błędy leksykalne	57
8.1.3. Błędy fonetyczne	58
8.2. Błędy wewnętrznojęzykowe – stylistyczne	59
8.2.1. Niewłaściwy dobór środków językowych w określonej wypowiedzi, niedostosowanie ich do charakteru i funkcji tej wypowiedzi.	59
8.2.2. Naruszanie zasad jasności, prostoty i zwięzłości stylu	59
8.3. Błędy zewnętrznojęzykowe	59
8.3.1. Błędy ortograficzne	59
8.3.2. Błędy interpunkcyjne	59
9. Kodyfikacja normy językowej	60

10. Podstawy działalności kulturalnojęzykowej. Polityka językowa	68
11. Upowszechnianie opisu i kodyfikacji współczesnej polszczyzny. Poradnictwo językowe	75
11.1. Działania upowszechniające (prewencyjne)	75
11.1.1. Działalność skierowana do wszystkich „miłośników języka”	75
11.1.2. Działalność kulturalnojęzykowa prowadzona dla określonych środowisk	77
11.2. Działalność interwencyjna (poradnictwo)	80
11.2.1. Poradnictwo językowe o charakterze ogólnym (bez szczegółowego adresata)	80
11.2.2. Poradnictwo językowe prowadzone w określonych środowiskach	81
11.3. Instytucje prowadzące działalność kulturalnojęzykową	82
12. Warunki właściwego użycia języka. Nowomowa	84
12.1. Etyka słowa	84
12.2. Manipulacja językowa	87
12.3. Nowomowa	87
13. Estetyka słowa. Brutalizacja języka publicznego. Grzeczność językowa	96
13.1. Estetyka słowa	96
13.2. Wulgaryzmy w języku	97
13.3. Grzeczność językowa	99
14. Sprawność językowa. Zróżnicowanie współczesnej polszczyzny. Pojęcie stylu językowego, cechy dobrego stylu. Stylizacja językowa i jej rodzaje	103
14.1. Pojęcie sprawności językowej	103
14.2. Zróżnicowanie współczesnej polszczyzny	104
14.3. Przejawy sprawności językowej	117
14.4. Styl: definicja, cechy dobrego stylu	119
14.5. Stylizacja językowa	122
15. Świadomość językowa współczesnych Polaków	123
16. Postawy Polaków wobec języka – od puryzmu do leseferyzmu	126
16.1. Typy postaw językowych	126
16.1.1. Puryzm i jego rodzaje	126
16.1.2. Perfekcjonizm	132
16.1.3. Logizowanie w języku	135
16.1.4. Liberalizm językowy	137
16.1.5. Indyferentyzm językowy	139
16.1.6. „Postawa naturalna” wobec języka	139
16.1.7. Postawa racjonalistyczna	140
16.2. Przewidywanie w języku	140
17. Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku: charakterystyczne zjawiska, procesy i tendencje	142
Aneks. Ustawa o języku polskim	148

II. Zagadnienia poprawności leksykalnej – najważniejsze kwestie

1. Leksyka jako podsystem języka	156
2. Leksyka współczesnej polszczyzny	158
3. Sposoby wzbogacania leksyki.	162
4. Kwestie normatywne związane z leksyką współczesnej polszczyzny	167
5. Wyrazy i związki frazeologiczne zbędne	168
6. Wyrazy i frazeologizmy źle rozumiane.	177
6.1. Niewłaściwe odczytywanie znaczenia wyrazu z jego budowy słowotwórczej lub przypisywanie podzielności wyrazowi niemotywowanemu.	177
6.2. Niewłaściwe rozumienie wyrazów zapożyczonych wskutek złego odczytania z kontekstu	180
6.3. Niewłaściwe rozumienie związków frazeologicznych	181
7. Wyrazy mylone	183
7.1. Mylenie znaczeń wyrazów zapożyczonych podobnie brzmiących	183
7.2. Mylenie znaczeń wyrazów zapożyczonych o podobnej budowie.	185
7.3. Mylenie znaczeń wyrazów z tego samego pola znaczeniowego	186
7.4. Mylenie znaczeń wyrazów rodzimych z powodu podobieństwa brzmienia i budowy	186
8. Rozszerzenie znaczenia jako przyczyna błędów leksykalnych.	187
8.1. Wyrazy modne	188
8.2. Szablonowe określenia leksykalne.	212
8.3. Neosemantyzacja wyrazów pod wpływem obcym. Internacjonalizmy semantyczne	215
9. Wyrazy i związki frazeologiczne o zmienionej formie	231
9.1. Deformacje formalne wyrazów	231
9.2. Zmiany w składzie związków frazeologicznych	233
10. Wyrazy i związki frazeologiczne użyte w złym kontekście.	251
10.1. Łączliwość wyrazów, jej typy i kwestie normatywne z nią związane	251
10.2. Związki frazeologiczne w kontekście wypowiedzenia.	262
10.3. Redundantne połączenia wyrazowe.	265
11. Podstawowe współczesne tendencje rozwojowe w obrębie słownictwa	271
Wykaz skrótów.	275
Bibliografia.	276
Indeks	280